

Magdalena Ciechowska

ORCID: 0000-0001-6811-482X
Akademia Ignatianum w Krakowie

Znaczenie „dobra dziecka” zrekonstruowane

The Meaning of the Good
of the Child Reconstructed

Recenzja: Justyna Kusztal, *Dobro dziecka w procesie resocjalizacji. Aspekty pedagogiczne i prawne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018

Praca, która jest przedmiotem niniejszej recenzji, zasługuje na uwagę pod wieloma względami. Przede wszystkim jest ona niezwykle kompetentnym studium łączącym analizę bogatej i zróżnicowanej literatury przedmiotu – pedagogicznej i prawnej, oraz badania empiryczne prowadzone w strategii jakościowej, oparte na paradygmacie partycypacyjnym. Swoistym wyznacznikiem wysokiej wartości pracy są kompetencje autorki, której wykształcenie prawnicze i pedagogiczne umożliwiło badania interdyscyplinarne, a następnie na ich gruncie zrekonstruowanie znaczenia dobra dziecka w procesie resocjalizacji. Na monografię składają się trzy części. Pierwsza: *Dziecko i jego prawa*, druga: *Resocjalizacja instytucjonalna i pozainstytucjonalna* oraz ostatnia: *Resocjalizacja dziecka – ku optymalizacji oddziaływań*.

Podstawy teoretyczne badań własnych autorki zostały wyprowadzone z *child hood studies* (badań nad dzieciństwem), które są współczesną kontynuacją pąjdocentryzmu¹. Autorka sięgnęła do lokowanych w tym szerokim nurcie koncepcji dyskursów troski o dziecko W.S. Rogers, F. Sanera czy M. Szczepskiej-Pustkowskiej. Jako że badania nad dzieckiem są u swych podstaw interdyscyplinarne, wśród obecnych tam koncepcji znalazła się też myśl D. Monka – prawa wrażliwego na potrzeby dziecka,

¹ B. Śliwerski, *Pedagogika dziecka. Studium pąjdocentryzmu*, GWP, Gdańsk 2007, s. 83.

czy polskie badawcze koncepcje pedagogiczne (K. Kamińskiej) i prawne, na przykład M. Andrzejewskiego. Ponadto konceptualizacja badań jest wyprowadzona przez autorkę z badań historycznych, gdzie sięga ona do Ariesa, głęboko analizuje myśl J.J. Rousseau czy J. Locka, by potem skoncentrować się nie na filozofii (stanowiącej przecież rodowód myśli pedagogicznej i podstawy kategorii pojęciowych niniejszej rozprawy), ale na koncepcjach pedagogicznych J. Korczaka, M. Grzegorzewskiej czy już coraz mocniej akcentowanych koncepcjach ugruntowanych w pedagogice resocjalizacyjnej L. Pytki, B. Urbana, W. Ambrozika, M. Konopczyńskiego. Interdyscyplinarność recenzowanej rozprawy widoczna jest też w integracji podejść pedagogicznych, prawnych i kryminologicznych, które nie są tu traktowane jak odrębne gałęzie refleksji naukowej, ale opisywane jako zróżnicowany wewnętrznie, ewolucyjny nurt badań i teorii oraz koncepcji naukowych, których przedmiotem/podmiotem jest dziecko społecznie niedostosowane. Stąd też obecne są tu mocno wątki edukacyjne, społeczne, polityczne, prezentowane w porządku historycznym oraz problemowym. Wszystko to było inspiracją do stworzenia kategorii badawczych, gdzie ta podstawowa pojęciowa kategoria badawcza², jaką jest dobro dziecka, poddana została analizie przez pryzmat kategorii polityczności i historyczności, na których niejako ufundowana jest podmiotowość dziecka-wychowanka.

Badania autorki, obejmujące zarówno analizę literatury przedmiotu, jak i badania terenowe, są opisane w rozdziale: *Konceptualizacja badań własnych*. Warto poświęcić temu rozdziałowi więcej uwagi, ponieważ może on stanowić podstawę dla innych dociekań badawczych, prowadzonych nie tylko na gruncie pedagogiki resocjalizacyjnej. Zastosowane tu procedury są uniwersalne, a ich opis niezwykle przejrzysty. Autorka zdecydowała się na prowadzenie badań w oparciu o paradygmat partycypacyjny i rzeczywiście takie postępowanie z badanymi jest konsekwentnie realizowane. Metodami gromadzenia danych, zastosowanymi przez J. Kusztal były: badanie dokumentów formalnych, wywiad ekspercki oraz badania fokusowe przy wykorzystaniu wywiadu fokusowego. Rzadkością w polskich pracach badawczych, których podstawą były badania jakościowe, jest transparentność całego procesu badawczego – począwszy od paradygmatu, poprzez sposoby analizy, a skończywszy na zamieszczeniu w pracy wykorzystanych przez autorkę narzędzi badawczych. Takie postępowanie nie budzi żadnych zastrzeżeń, może być natomiast wzorem do naśladowania przez kolejnych badaczy.

Podsumowując, autorka zrealizowała postawione sobie cele, a pracę kończy propozycjami zaleceń dla działań resocjalizacyjnych w zakresie ochrony dobra dziecka. Praca będzie niezwykle pożyteczną lekturą dla wszystkich zainteresowanych resocjalizacją, ale też – co zostało wyżej zaznaczone – dla osób pragnących prześledzić jakościowy proces badawczy od konceptualizacji, po wyniki badań.

² B. Skarga, *Granice historyczności*, Wyd. IFiS PAN, 2005, s. 109–110, cyt. za: Gawel A., Bieszczad B. (red.), *Kategorie pojęciowe edukacji w przestrzeni interdyscyplinarnych interpretacji*, WUJ, 2011, s. 8.